

UNIVERSITĀTES AVĪZE

P. STUČKAS LATVIJAS VALSTS
UNIVERSITĀTES IZDEVUMS

Iznāk kopš 1989. gada 7. septembra

Nr. 13—14

1989. GADA 14. DECEMBRĪ

Maksā 4 kap.

Rektors profesors JURIS ZAČIS

MŪSU ZVAIGZNE — PASAULES LĪMEŅA UNIVERSITĀTE

Ir jau laikam labi, ka augstākās idejas zvaigzne ir principā nesasniedzama. Uz to var tikai iet un iet... Bet šāda zvaigzne var būt arī mānīga — tuvāk pienākot izrādīties par vienkāršu svecīti. Astronomi saka, ka tālo zvaigzņu gaismā var būt redzama arī tad, kad pašas zvaigznes sen vairs nav. Un beidzot, ko darīt, kad pamatīgi melns debess ķermenis vai vienkārši mākonis uz ilgāku aizsedz mūsu idejas gaismas nesēju. Tad taču maldīšanās neizbēgama.

Izeja ir tikai viena — atrast zvaigzni katram sevi pašā, un nekad to nezaudēt.

Totalitārisma cīnītāji iebildīs, ka šādas personības neveidos pūli, kurām visas galvas var viegli pavērst vienā virzienā ar mājleņu no augšas, un tāpēc nebūs kopēja atīstības ceļa dotajā virzienā.

Es gan esmu pārlicināts, ka cilvēki vairāk vai mazāk veiksmīgi vienmēr ir spējuši atšķirt gaismu no tumsas un tāpēc tiem nav vajadzīgs augstākās varas iedrošinātā visiem kopīgais prožektors. Atcerēsimies R. Dekartu, kurš jau vairāk nekā pirms 350 gadiem rakstīja:

«Veselais saprāts ir vistaisnīgāk sadalīta lieta pasaulē: jo ikviens uzskata, ka ir ar to apgādāts tik labi, ka pat tie, kam visai grūti būt apmierinātiem citādā ziņā, nespēj vēlēties vairāk veselā saprāta, kā viņiem ir. Un, tā kā nav domājams, ka visai maldās, tas drīzāk liecina, ka spēja precīzi spriest un atšķirt patieso no maldīgā, kas pēc būtības arī ir tas, ko mēdz saukt par veselo saprātu jeb prātu, dabīgi piemīt visiem cilvēkiem vienādā mērā: un līdz ar to mūsu uzskatu dažādība rodas ne tadēļ, ka vieni būtu saprātīgāki par otriem, bet vienīgi no tā, ka mēs vadām savas domas pa dažādiem ceļiem un nepētām vienas un tās pašas lietas. Jo nepietiek būt vesela prāta īpašniekam, pats sva-

rīgākais ir to labi likt lietā».

Izglītība un zināšanas ne tikai padara spožāku gara gaismu, bet galvenais — ļauj savu prātu «labi likt lietā». Tas nozīmē, ka mums — Universitātes pasniedzējiem, ierādīta īpaša misija, īpaša sūtība, pildāms īpašs uzdevums savas tautas priekšā. Kamēr ar tautu sapratām tās «augšējo slāni» (valdošo partiju vai šķiru) mums atlika tikai vadīties no tā formulētajiem plāniem, uzdevumiem, lēmumiem un lozungiem, kuri bija pilni ar norādēm, kas tur augšā šķiet pareizi un kas nē. Izpildītājiem jeb «apakšējiem slāņiem» atlika tikai visu to izpildīt. Tāpēc vēl līdz šim savā augstskolā citīgi reģistrējam specialitātes, komplektējam to grupas, nodrošinām speciālistu sadali un izlaidi. Pasniedzēji «atstrādā» slodzi un atskaitās par rezultātiem īpaši rādītāju veidā, tādu, kas sevišķi ērti dažādiem kontrolētājiem un statistiķiem, galvenokārt, lai pierādītu sev un pasaulei, ka esam civilizēta valsts. Galaprodukts — jaunais speciālists ir tikai uzskaites vienība ar stingri noteiktu (atkal, lai vieglāk būtu uzskaitītājiem) specialitātes numuru. Atbilstoši šiem numuriem tautas saimniecība «plāno» vajadzību pēc augstskolas beidzējiem. Viss iet tik gludi, ka jebkura izmaiņa var šo procesu tikai apgrūtināt. Tāpēc dabiski, vēl šodien daudzi birokrāti ir neziņā: ko tad te jāpārkārto? Bet, ja jau iek to darīt, tad arī dara. Un pārkārto tikai izskata pēc, cenšoties saglabāt visas iepriekšējās «izdevības».

Bet, ko darīsim mēs? Vai sekosim model, saukļiem, kritikai, gaidīsim norādījumus ko un kā darīt? Domāju, ka izeja ir tikai viena: meklēsim savas zvaigznes — gan visi kopā, gan arī atsevišķi. Un visas tās uzskatīsim par vienlīdz vērtīgām, jo kalpojam taču reizē kopējai, tā arī katrs savai idejai. Tāpēc īsumā

izklāstīšu savu vadlīniju, kuru tādējādi nodošu apspriešanai un, balsošanai vai arī pilnveidei.

Uzskatu, ka mūsu visupirmais uzdevums ir dot pilsoņiem izglītību pēc viņu pašu vēlmēm un iegribām, vienlaicīgi apmierinot mūsu sabiedrības vajadzības pēc noteikta velds speciālistiem. Pašlaik spēkā esošajā Latvijas PSR konstitūcijā šis divdaļīgais uzdevums fiksēts attiecīgi 6. nodaļas «Latvijas PSR pilsoņu pamattiesības, pamatbrīvības un pamat pienākumi» 43. pantā ar vārdiem: «Latvijas PSR pilsoņiem ir tiesības uz izglītību» un 3. nodaļas «Latvijas PSR sociālā attīstība un kultūra» 25. pantā ar vārdiem: «Latvijas PSR pastāv un tiek pilnveidota vienota tautas izglītības sistēma, kas... gatavo to (jaunatni) darbam un sabiedriskajai darbībai».

Nav grūti pamanīt, ka līdzšinējā vispārējā plānošanas un lēmumu izpildes un šīs darbības kontroles sistēmā par pirmo, neapšaubāmi, uzskatīja jauniešu sagatavošanu «darbam un sabiedriskajai darbībai». Tad arī iznāca, ka mūsu pasūtītājs, kuram bijām iemācījušies bez ierunām klausīt, bija «darbs un sabiedrība», kuru identificējām ar «partiju un valdību». Jaunietim bija atvēlēta tikai galaprodukta iegūšanai nepieciešamā izejmateriāla loma. Bet izejmateriālus vajag tikai savlaicīgi un pietiekošā daudzumā un kvalitātē sagādāt. Tad konveijers «uzņēmama-izlaidē» var sekmīgi darboties un to apkalpojošie (pasniedzēji) savlaicīgi saņemt mēnešalgu un prēmijas.

Lai cik arī skumjš un daudziem pat apvainojošs neliktos mūsu mācību iestādes salīdzinājums ar konveijerzētu fabariku, tajā ir pārāk daudz patiesas analogijas. Konveijera sekmīgai darbībai nepieciešamas ne tikai izejvielas un operatori, bet arī stingri noteikta detaļu padeves secība, operāciju pēctecība.

Un nu pamēģināsim sākt ar otru minēto uzdevumu — jauniešu (pilsoņu) konstitucionālajam tiesībām pašam izvēlēties sev īkamo izglītību. Kas notiks ar konveijeru? Detaļas pašas sāk noteikt, kur un kad tās ievietojamas! Vai tā iegūsim iepriekš ielānoto «standartprodukciju»? Protams, ka nē. Bet tās taču ir beigas plānam! Tā taču var izrādīties, ka apvienības «Radiotehnika» konveijers kādu dienu pavājo magnetofonu vietā sāks izdot labu veļas pulveri! Tas nekas, ka pircēji, varbūt, būs laimīgi, bet būs taču plāna neizpilde, rājieni un paskaidrojumi visiem kontrolētājiem, par zaudētajam plāna prēmijām nemaz nerunājot!

Ceru, ka daži lasītāji jau būs pamanījuši, ko šī ironija nozīmē. Tāpēc ķeršos pie jauna, nekonveijerzēta mūsu Universitātes modeļa izklāsta. Pieņemsim, ka tā (LVU) ir viena no Latvijas augstskolām, kas izveidota tāpēc, ka Latvijas pilsoņi vēlas iegūt izglītību. Tā nav vienīgi viņiem pieejamā augstskola, tomēr tāda, kādas citas šajā republikā nav. Jaunieši to izvēlas tāpēc, ka iepazīnušies ar rokasgrāmatu (pagaidām tādas vēl nav), kurā sīki izklāstīts, ko šī augstskola piedāvā, respektīvi, ko tajā var iemācīties, jeb apgūt. Apgūstamais sadalīts tematiskos «gabaliņos», ko šodien saucam par priekšmetiem, bet ārzemēs dēvē par kursiem (nejaukt ar studiju gadiem, ko mūsu sistēmā saucam par kursiem).

Ertākai un elastīgākai (arī radošākai) studējamo priekšmetu jeb kursu izvēlei tiek savukārt sadalīti posmos viena mācību semestra (pusgada) garumā.

Tas nozīmē, ka minētajā rokasgrāmatā par LVU ietvērami šāda tipa apraksti: «Kvantu mehānika», prof. Jānis Bērziņš.

(Turpinājums 5. lpp.)

Fukšu ballē Filoloģijas fakultātē bija fotogrāfs Mārtiņš Tupiņš.

SVEICAM ARĪ VISUS PĀRĒJOS FUKŠUS!

PIRMO REIZI
Sogad Filoloģijas fakultātē pirmo reizi Universitātes vēsturē tiek lasīts speciāls kurss par latgališu literatūras vēsturi. To lasa pazīstamais latgališu literatūras zinātnis Viktors Vanags. Iepazīšanās ar šo kopīgās latviešu literatūras sastāvdaļu paplašina kopskatu gan par nācijas vēsturi un kultūrvēsturi, gan arī palīdz izprast mūsdienu tautas atmodas procesu.

**FILOLOĢIJAS
FAKULTĀTES
ŽURNĀLISTIKAS
KATEDRA 1989. GADA
30. NOVEMBRA
SEDE NOLEMA**

Zurnālistikas katedra uzskata, ka militārās mācības pasniegšana šīs specialitātes studentiem nav lietderīga, jo praktiski nekādā veidā nav saistīta ar viņu pamatspecialitāti. Mācību slodze studentiem ir ļoti liela un laiks, ko viņi pavadā militārās mācības apgūvē, nepieciešams profesijas studijām un padziļinātai kultūras vērtību apguvei. Tāpēc Žurnālistikas katedra neuzskata par lietderīgu militāro mācību (pat fakultatīvi) ietvert 1990. g. 1. m. g. plānā.

RIHARDS TREIJS,
Žurnālistikas katedras vadītājs

**LATVIJAS
UNIVERSITĀTES
STUDENTU
ARĀBĪDĪBAS
KOMITEJA**

paziņo, ka visas 1989. gada piešķirtās un neizmaksātās prēmijas un pabalstus (1% un 4% fonda) jāņem līdz šī gada 21. decembrim.

1% un 4% fonda naudas līdzekļi tiks izmaksāti 21. decembrī.

4% papildus tiks maksāts 18. decembrī.

ВНИМАНИЮ СТУДЕНТОВ!
ДНД Кировского района города Риги переходит на новую форму работы: дежурства — оплачиваются (в рабочий день — 5—10 рублей, в выходные и праздничные дни — 10—15 рублей), прежние цели ДНД сохраняются.

Количество дежурств — по договоренности. Более подробную информацию можно получить в комитете комсомола ЛГУ (тел. 228320).

ИК Кировского района.
Ko raksta «Universitas
Vilnensis»

PAR STUDIJAM ARZEMES
* 1988. gadā ārzemēs studēja 25 Lietuvas studenti, t. i., aptuveni 0,07% no visiem republikas studentiem.
* Ikvienam Lietuvas augstskolu pasniedzējam ir iespēja aptuveni reizi 14 gados lasīt lekcijas vai stažēties ārzemēs. Civilizētajā pasaulē šāda iespēja ir ik pēc 2—3 gadiem.
* No 1969. gada 17 aspiranti no Viļņas universitātes mācījās ārzemēs — sociālisma zemēs. Un vēl divi aspiranti no citām Lietuvas augstskolām.

* Somijā katrs trešais students daļu studiju laika pavadā ārzemēs. Mācās vienu semestri, raksta kursa darbu vai diplomdarbu.

«Jau visi krogi ciet...»

ram palīdz, bet situāciju kopumā ietekmēt nevar.

Jā, radikāli izmainīt situāciju nav viegli (to pierāda arī 1985. gada lēmumu darbība), bet entuziastu tomēr netrūkst, jo no 25. līdz 26. novembrim Latvijas Universitātes telpās sanāca Latvijas 6. pretalkohola kongress (plektais — 1939. gada 3. un 4. jūnijā).

Kongresā tika izteikti diezgan satricinoši secinājumi, interesanti spriedumi, idejas, tika uzklautā kongresa viesu pieredze pretalkohola kustībā aiz mūsu valsts robežām.

Bet... vai kongresā izskanējušos vārdus sadzirdēs tieši tie, kuriem būtu jāsadzird (starp citu, jauniešu kongresā nebija daudz, galvenokārt jauno paaudzi pārstāvēja medicīnas skolas audzēkņi, kuriem bija ieteikts... piedalīties)? Cik gadu simtus nekādi vārdi nav līdzājuši...

Nu mēs, brālīši, sasatikušies, Sasatikušies, sasatikušies, Nu mēs, brālīši, sasadersimies, Nu mēs, brālīši, sasadersimies, Dzer, dzer, dzer. (L. t. dz.)

Parunāju ar pušiem, kas sevi uzskata par dzērājiem (bet ne par dzērājiem).

Armands D.:

— Man liekas, ka mums izveidojies riebīgs paradums — ar lepnumu stāstīt par saviem piedzīvojumiem «rautos», dalīties iespaidos par to, cik kurš turējies, kad «atslēdzies», kā viss beidzies... Stulbi rīgt pašiem par sevi....

Didzis A.:

— Dzeru, lai aizmirstu, ka esmu neveiksmnieks, lai nav jādomā par mūsu šmucīgo dzīvi... Bet vispār es ļoti nēgrībētu kļūt alkoholiķis. Tagad nav tik briesmīgi, ja gadās piedzerties kā lopam, bet, kad man būs ģimene, tad dzeršana var kļūt liktenīga.

Dainis M.:

— Cieru atturībniekus. Viņi ir sev kungļi, nevis vergi. Cienā arī tos, kuri dzer, bet nendzeras. Pretīgas izskatās piedzērušas sievietes, bet man nav pretenziju pret tām, kuras zin savu mēru un ciena pašas sevi.

Ivars Z.:

— Tas laikam ir traģiski, bet tieši dzeršana palīdz atrisināt manām radošajām potenciēm. Studentam ir nepieciešama atslēgšanās no ikdienas un daudzi to nemāk izdarīt citādi kā dzerot...

Laikam jāsaprot, ka dzerša-

nas iemesli ir tik dažādi, cik paši dzērāji, un mēģinājumi piespiest nedzert — nevar dot panākumus. Nedzert tie, kuri prot saglabāt sevi harmoniju, neskaņoties uz nabadzību, netaisnību, bezjēdzību, netīrību vidē, cilvēkos un cilvēku attiecībās... Nevajadzētu domāt, ka nedzērāji sev dzīvē kaut ko liedz, viņiem alkohols vienkārši nav vajadzīgs.

Jānis V.:

— Arsti atzinuši, ka dzeršana (arī smēķēšana — K. K.) ļoti nelabvēlīgi ietekmē vīriešu spēju pilnvērtīgi garīgi un fiziski mīlēt. Es nedzeru, lai reibtu no mīlestības...

Artis T.:

— Izjūtu pret dzeršanu riebumu, jo mani vecāki ir alkoholiķi. Varētu domāt, ka viņi ir noskranduši zildegūni, bet tur jau tā lieta, ka mani vecāki ir augsti izglītoti, sabiedrībā pazīstami cilvēki. Sabiedrības cienīti un mīlēti, viņi vakaros atgriežas mājās, lai paslepus piedzertos. Bet smieklīga algele tiešām neko citu kā pudeli iegādāties neļauj...

Gatis L.:

— Nedzeru tāpēc, ka jau no bērnības alkohols man nav licies

nekas sevišķs. Mājās vienmēr atradusies kāda pudele viesu paciēšanai, tieši tāpēc man nav ienācis prātā to izņemties, baidoties, ka ilgi nedabūšu. Bet es nekad necenšos uzsvert, ka esmu nedzērājs, ar saviem dzērājiem draugiem saprotos labi.

Domāju, ka tieši dzērāji un nedzērāji sapratnei jāpiešķir liela nozīme. Ne vien, ne otri nedrīkstētu būt pedantiski savos spriedumos un rīcībā. Mums nav vajadzīgs degradējis dzērājs, kurš skaļi klaigātu:

— Es dzeru, es neko nenozēloju, man ir labi, man pilnīgi vienalga, kā ir citiem! —

Mums nav vajadzīgs arī atturībnieks, kurš sauktu par izvirtošu vājprātīgo katru alkoholu baudījušu cilvēku. Mums vajadzīgs SAPRĀTĪGS HOMO SAPIENS...

«kā pamostos no rīta
visa zeme ir glīta
un to man liecina oža
ka saule ir spoža
pa asinīm tek viena skudra
ka diena būs gudra»

(I. Ziedonis)

P. S. Izlasiet žurnāla «EDGARS» 1. numuru. Varēsiet iepazīties ar speciālistu domām, draudīgiem skaitļiem un faktiem. Bet žurnālā nav raksti tikai par alkoholismu un atturību, tajā ir arī daudz kas cits... Nenožēlosiet!

KRISTINA KRAMA

Desmit meitenes rāda paveikto

Visiem mums laiks rīt vienādi ātri. No tā — katram sava daļa brīvā laikā. To izmantojam, kā vēlamies — cits padziļina zināšanas specialitātē, cits staidzas uz sporta zāli, kori, bet daļa studentu vakaros dodas uz Kultūras un izglītības vakara fakultāti. Te iespējams paplašināt savas zināšanas valodās, iegūt kādas praktiskas un derīgas iemaņas, vai izkopt savu talantu daudzās jomās. Par vienu no tām, mazliet tuvāk: Aspazijas bulvārī 5 (3. stāvā) nelielā zālē pašlaik iespējams iepazīties ar Dekoratīvās noformēšanas specialitātes studentu veikumu. Te savus darbus izstādījušas desmit šīs specialitātes diplomandes.

Izstādē varam aplūkot, kā studentes apguvušas prasmi burtu rakstīšanā un zīmēšanā, redzam dekoratīvās kompozīcijas, gleznojumus un plakātus.

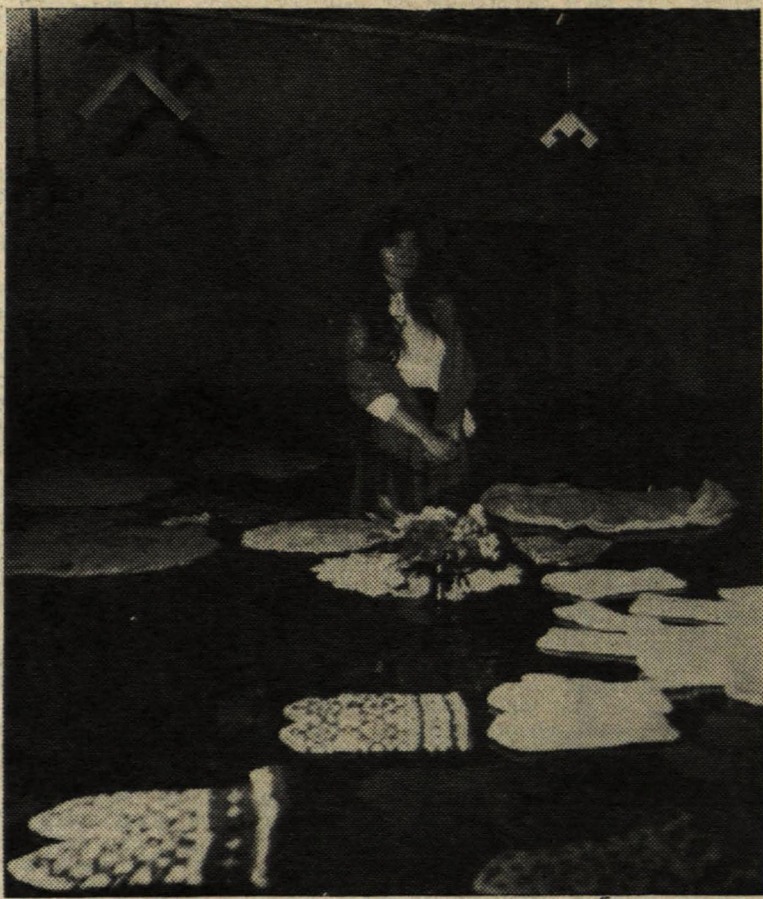
Ar labu krāsu izjūtu dekoratīvajās kompozīcijās iepriecina Ingūna Zazīte, Linda Gronska, ar dzeltenbrūnām krāsu gammām uzmanību piesaista Vineta Gerkena. Grafisku kompozīciju veidošanā veiksmi parāda Inese Stūriška un Guna Kirhnere. Klusinātas krāsu gammas patīk Inesei Pudzei, bet Velta Ancānei ir jūtams talants pastelētnikā.

Skatītāju uzmanību visvairāk ir piesaistījuši plakāti, kuros jaušama attieksme pret pašreizējiem politiskajiem notikumiem.

Nepārtrauktas simpātijas izraisa Lindas Gronskas «Mūsu kopējās mājas», Sandras Bukavas «Latvieši, būt vai nebūt, tāds ir jautājums», Ingūnas Zazītes «Demokrācija?» un Solvitas Elertes «Windows to Europe». Ārpus izstādes ietvariem palika Antras Bukavas samērā veiksmīgais plakāts, kurā Latvijas PSR karoga zilbaltie vijņi aizkūpējuši pelēki no mūsu hipertroētās rūpniecības dūmeņiem. Jā, ne tikai šis plakāts vien palika neizstādīts. Veikums ir tik liels, ka, lai visu izliktu apskatei, vēl otra šāda zāle būtu nepieciešama. Un, apzinot paveikto, varu droši apgalvot — te vairs nebūtu pareizi runāt par darbošanos brīvajā laikā, to jāsauc par nopietnu darbu, kurā neskaista ne minūtes ne stundas.

Stingrāk vērtējot, vairākos darbos vēl gribētos labāku profesionālo noslīpējumu, bet, ja meitenes šeit iegūtās iemaņas turpinās tālāk patstāvīgi attīstīt, tad divi pavadītie mācību gadi nebūs bijuši vērtīgi.

LIGA LIEPIŅA

* Attēlā mājturības specialitātes sarādītāis.

SPORTS

VIENS NO KLUPŠANAS AKMEŅIEM

Stājoties Universitātē, dzirdēju brīdinājumus: fizikultūra ir viens no klupšanas akmeņiem! Arī pieredzējušākie kolēģi teica — lai nu ko, bet fizikultūru nebastot. Pie šī principa tad arī tuos un mudinu jūs darīt tāpat, lai izpaliktu atziņas izspiešana, ķerot pasniedzējus semestra beigās. Un galu galā ne jau ieraksts ieskaņu grāmatīnā ir svarīgākais, bet spēks un veselība.

«Fukšiem» informāciju sniedz Fizikultūras katedras mācību daļas vadītāja Dzintra Zaula (varbūt dažī) aktīvi ieinteresēs arī vecāko kursu studentus):

Jau notikusi pirmā fiziskās sagatavotības pārbaude (kopumā rezultāti ir visai bēdīgi, pie tam ar katru gadu tie pasliktinās) un jaunie studenti jau izvēlējušies sporta veidu, kur tie darbosies tālāk. Sogād veidojam divas jaunas grupas — jauniešiem atbilstošā vingrošanā un meitenēm ar vājākam fiziskām dotībām īpašu nodarbību kursu. Domāju — trāpījām desmitniekā. Gribētāju bija tik daudz, ka daži nemācās pat atteikt.

Kas jauns salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem? Katedrai ir tiesības pārskatīt mācību programmu. Bijām spiesti to darīt, lai piemērotos grūtībām ar sporta bāzēm un inventāru. Jo kā gan visi studenti spēj nokārtot normas slēpošanā, ja bāzes rīcībā ir 300 pāri slēpju? Vai arī — peldēšana. Par baseina izmantošanu maksājam lielu naudu, bet tomēr nevaram vēltīt pietiekami daudz laika, lai iemācītu katram peldēt. Protams, to vajadzēja apgūt jau skolā. Kaut kā jau «lāpāmies». Neskatoties uz to, darbu katedrā organizējam tā, lai pēc augstskolas, iekļaujoties darbā, jaunajam speciālistam nevajadzētu sūdzēties par nogurumu un visādām kaitēm, un viņš varētu pilnvērtīgi strādāt. To panākt ir mūsu galvenais uzdevums.

Ja kāds vēlas un jūtas spējīgs darboties LVU izlases komandās, lūdzu, piesakieties. Īpaši gaidīti būs basketbolisti un volejbolisti (pēdējā sporta veidā tieši studenti).

Atgādinām Fizikultūras katedras adresi un darba laiku:

Aspazijas bulvārī 5, no 9.00 — 17.00.

ULDIS SULCS,
I kursa žurnālists

UZMANĪBU!

26. decembrī pl. 19.00 k/n «Ilga» Lidoņu ielā 27 (Jābrauc ar 9., 21. trolejbusu)

«ZIEMASSVETKI SABRAUKUSI».

Atpūtas vakars ļoti netradicionālā garā ar

- * dejām,
- * dančiem pie ragu mūzikas,
- * tēju un maizītēm,
- * dažādiem pārsteigumiem.

Ielūgumus vēl var dabūt FIZMĀTU «Saborgos» (141. telpā, Raiņa bulv. 19, 3. stāvā).

Ieeja tikai ar ielūgumiem! Piedalīties arī Tija Pētersone.

Nolikums

Latvijas Universitātes ekoloģiskā centra Bērnu nodaļa aicina Universitātes studentu, pasniedzēju un darbinieku bērnu piedalīties zīmējumu konkursā «SKAISTU KOPSIM TEVA SE-TU!»

Konkursa mērķi:

— vērst bērnu un jauniešu uzmanību uz ekoloģisko situāciju Latvijā,

— savākt darbus ceļojošu izstāžu iekārtošanai.

Darbos attēlojamas Latvijas dabas un kultūrvides problēmas un to iespējamie risinājuma ceļi.

Konkursam pieņem jebkura formāta darbus jebkādā zīmēšanas, glezniecības, grafikas, aplikācijas, kolāžas u. c. tehnikā.

Konkursā aicināti piedalīties visi pirmsskolas vecuma bērni un skolēni vecumā līdz 14 gadiem.

Darbi tiks vērtēti vairākās vecuma grupās. Tie iesūtāmi pa

pastu vai iesniedzami personīgi LU EC (226098, Rīga, Raiņa bulvāris 19, 5. telpa, tālr.: 228320).

Darbu iesūtīšanas termiņš 25.02.90. (pasta zīmogs).

Darbiem klāt jāpievieno:

— autora vārds, uzvārds, vecums,

— pilna mājas adrese, indekss, telefons.

Konkursa uzvarētājus un aktīvākos dalībniekus gaida uzaicinājums piedalīties noslēguma ballē, kā arī balvas un citi pārsteigumi.

Aktīvākajiem zīmētājiem būs dota iespēja piedalīties EC bērnu ekoloģisko nometņu darbā Latvijā un ārpus tās robežām.

Darbu vērtēšanai izveidota speciālistu žūrijas komisija, kas vērtēs:

— darbu ekoloģisko aktualitāti,

— darbu māksliniecisko kvalitāti un līmeni,

— izpildījuma tehniku (oriģinalitāti, neparastumu u. c.)

LU EC Bērnu nodaļa

LUZĒU IZTEIKT PUBLISKU ATZINĪBU LVU DOCETAJIEM

JURIM BOJARAM ILMARAM BISERAM ANDRIM PLOTNIEKAM

PAR DARBU TAUTAS LABA=

SMITU PIEBALGU SAUMANU LICU ĢIMENES LIEPAJA=

В дни Всесоюзного студенческого форума состоялась встреча товарища Ельцина с «виновниками события»: Борис Николаевич отвечал на их вопросы.

— У Вас есть программа взаимодействия студента и предприятия?

— Учебная практика бестолкова и ничего не дает. Мне самому на практике только видно было несоответствие того, что нам говорят на лекциях, тому, что на самом деле есть в жизни. Поэтому, чтобы потом меня не обманывали на каждом шагу, а молодого специалиста любой бригадир обведет вокруг пальца запросто, я пошел по такому пути. Когда я

дотации платить производителям, пока государство выплачивает дотации. Но если мы перейдем в целом по стране на рыночные отношения, на смешанную экономику, на самостоятельность предприятий, то кончится дотация государства. Тогда придется переходить и на новые рыночные цены. Но это должно быть после того, как будет упорядочена вся система заработной платы, пенсионного обеспечения. Мы пока приняли только один закон — о нижнем пределе пенсии, его подняли до уровня бедности, до 75 рублей. А дальше на очереди пересмотр в целом пенсионного обеспечения — всех категорий абсолютно.

предложение: провести внеочередной XXVIII съезд партии, провести его буквально ну если не в этом году, то в начале следующего, и там вынести вопрос о положении в партии, обновлении состава Центрального комитета КПСС — по моему мнению, консервативного — и обновлении состава Политбюро. И изменить вообще построение партии. Чтобы не получилось, как на съезде народных депутатов, вот это «большинство». Ну, которое по-разному называется. Надо изменить инструкцию о выборах. То есть не по всей лестнице пропустить этих кандидатов: коллектив выдвигает, дальше список смотрят в райкоме — ага, этих

Если не будет каких-то радикальных шагов в этом плане, то вместо революции сверху начнется революция снизу. И первые признаки, вроде шахтерских забастовок, уже есть. А Горбачев, к сожалению, постоянный сторонник полумер и компромиссов. Все, время для этого кончилось, не отведено. Мы на краю пропасти.

— А как Вы относитесь к идее беспартийного общества?

— Все-таки мировой опыт говорит: демократизация как раз связана с многообразием общественных форм, в том числе партий, а не с ликвидацией их. Ну если люди решили объединиться, пусть они объединяются. Я поэто-

вал: «Вы можете построить миллион квартир у нас в стране?» Могут. Мы бы определили, допустим, 10—15 точек в нашей стране, и они бы построили этот миллион квартир. И продали бы тем, кто хочет купить, у кого есть деньги. И не по нормам нашим, а какую ты хочешь квартиру, сколько у тебя денег есть. Хочешь трех-, хочешь пяти-, хочешь семикомнатную. Но тут же встал вопрос — а какой это будет рубль? Если рубль будет наш — они говорят: нам его не надо, не надо. Нужен конвертируемый. А на конвертируемый рубль можно перейти только после оздоровления финансового положения и экономики. Нам бы уровень инфляции снизить хотя бы до двух про-

Борис Ельцин: «Никакого социализма нет...»

окончил институт и меня направили в Свердловск на строительство завода, я сказал, что мастером отказываюсь работать, и целый год осваивал рабочие специальности. За год я их приобрел 12. Скажем, я месяц работаю в бригаде каменщиков, на каменной кладке, причем работаю в две смены, и через месяц у меня разряд каменщика. Потом я пересаживаюсь на башенный кран, потом работаю бетонщиком, потом на автосамосвале вожу бетон, получаю права водителя — и так далее: и штукатур, и маляр... Пусть получал самый минимальный разряд, но все-таки я знал, что, пройдя такую школу, буду работать мастером — и бригадир меня не обведет. Я уже изнутри эту всю кухню буду знать. И я убедился потом в жизни, что в общем это был шаг очень правильный. Конечно, было трудно физически, но я занимался спортом очень активно, все пять лет играл в высшей лиге за сборную Свердловска и физически был довольно крепок, у меня здесь не было проблем.

Ну, а как сейчас быть? Нужна практика, которая бы реально что-то давала студенту. На мой взгляд, его надо ставить в совершенно реальные условия. Вот мы уже в области попробовали, чтобы после четвертого курса, перед пятым, он был дублером руководителя. Потом руководитель на месяц уходит в отпуск, а студент остается — вот самая главная закалка.

— В жилищной программе на двухтысячный год большое внимание уделено индивидуальному строительству. Но в то же время идет повсеместное подорожание строительного материала. По некоторым нашим расчетам, в Брестской области, например, чтобы построить индивидуальный жилой дом, нужно иметь 30—35 тысяч рублей. Государство дает нам ссуду, но потом расплачиваться приходится в течение 10—15 лет.

— Это все при нашей девальвации рубля: сегодня рубль стоит 30 копеек, а обеспечен товарной массой на 20 копеек, что же это за рубль? Так может не 35, а и 70 тысяч стоит. Важно, какой рубль. Если это была бы золотая монета — другое дело, дача бы стоила 5 тысяч рублей. То есть, это мое мнение, надо провести реформу финансово-кредитной банковской системы в целом, банки вывести из подчинения Совету Министров, чтобы они были учреждениями, которые бы хозяйственно взаимодействовали хоть с гражданином, хоть с организацией. На кредит — вот процент, вот срок. В комплекс мер входит и реформа цен.

— А как с товарами первой необходимости?

— Я сторонник того, чтобы, пока цены на товары первой необходимости были стабильными.

— А как же быть их производителям?

— Интересный вопрос, конечно. Тут зависит от того, кто будет

экономика в кризисе, финансы в кризисе, национальные отношения в кризисе, социальные вопросы в кризисе, партия в кризисе, общество в кризисе. Уровень инфляции официально — пять с лишним процентов, до шести, на самом деле — девять с лишним. Все ведь все время говорили, что у нас нет проституции, мафии, также и инфляции, также и девальвации рубля у нас нет. Да все у нас есть! И в большом разнице. И вот при таком положении мы внесли комитетом предложение уже начиная с плана 90-го года на 30 процентов сократить объем производственного строительства и направить 70 процентов этих денег на строительство социально-культурных объектов, и жилья в том числе, а 30 процентов отдать в розницу для продажи населению строительных материалов для садовых домиков, для ремонта квартир. Совмин принял такие предложения. И одновременно, конечно, нужно прекратить строительство дач государственных, различных административных зданий и прочего, прочего. Мы считаем, что на этом можно 30 миллиардов рублей сэкономить. Это немало, если вспомнить, как мы наскребли 6 миллиардов для того, чтобы поднять нижний предел пенсии. Потребовалось шесть миллиардов и несколько дней споров на Верховном Совете.

— Каковы перспективы изменений в руководстве партии в связи с XXVIII съездом?

— Партия сейчас в кризисе доверия со стороны народа. Доверие к партии падает. Но партия внутри себя не делает радикальных шагов по перестройке своей, в том числе по демократизации — чтобы как-то повернуть эту ситуацию, изменить. Ничего не делается, наоборот. Именно командно-административные методы, которые осуждаются руководством, как раз в партии доминируют больше всего. Самое удивительное! И именно сейчас, в предвыборный период, дано указание всю предвыборную кампанию взять в свои руки.

Пока у нас не созрели условия для создания второй партии и перехода на многопартийность. Нужно дать средствам информации право дискуссий на эту тему. Пусть люди высказываются — кто за однопартийность, кто за двухпартийность... И когда уже в обществе созреет этот вопрос, допустим, за год-полтора, — тогда и надо решать, каково общественное мнение.

Я не сторонник досрочного проведения XXVIII съезда: это мало что дает. Ну, это дает только, что наконец-то съезд будет утверждать пятилетку до того, как она началась. А то все время так: уже начали работать по пятилетнему плану вроде, а потом, через два месяца первого года пятилетки, утверждают основные направления пятилетнего плана. Так что в этом есть преимущество. Но ни в чем другом. Потому что повестка остается та же самая: пятилетний план, основные направления... Все то же. Мое

отсекаем, не очень надежные, могут еще там выступить не так, — потом горьком партии опять смотрит... Ну, и получится, что мы придем на XXVIII съезд партии, и опять будет это же «большинство», такое же, которое было. Но это вряд ли. Нужно изменить инструкцию ЦК по выборам делегатов на съезд, чтобы непосредственно первичная организация делегировала определенного человека. Если у этой организации не хватает коммунистов по квоту, пусть она объединяется с рядом расположенными другими организациями, где хватает уже квоты. И они, зная друг друга и, так сказать, неформальных лидеров очень хорошо, выдвигают такого лидера, который бы мог смело, решительно выступить на трибуне съезда, высказать свое мнение, мнение коммунистов своей организации.

И еще реанимировать партию можно только при условии практической ликвидации аппарата. Потому что аппарат держал все 72 года и держит власть. Мое мнение: главное — это первично-низовая партийная организация. Вот основа партии. И пусть она делегирует уже сама. И решает, сколько отчислить Центральному Комитету из своих взносов, и сколько власти отдать, и вообще решает, нужен ли райком партии. По моему, вот лучше давайте мы в райо-не сделаем совет секретарей партийных организаций, и этот совет будет все решать, без аппарата. Ну ладно, пусть будет технический секретарь. Но тогда не будет власти этого аппарата. А в ЦК должен быть интеллект, высший интеллект страны. Тогда будет дело.

— Так, значит, партию можно вывести из кризиса путем каких-то революционных преобразований?

— Очень серьезных причем, радикальных, а не просто блокировочных.

— Не затрагивая программу?

— Нет-нет-нет, и программу, и устав надо менять обязательно, и демократизировать все процессы. Я за то, чтобы все-таки высшая власть принадлежала съезду народных депутатов, а партия была бы законодательно подотчетна съезду народных депутатов. А партия во время выборов вдруг решила стать общественной организацией! Ну, раз общественная организация, значит, в рамках закона об общественных организациях она и должна действовать.

— Но ведь они не дадут нам спокойно эту власть! Практически, как это реально сделать?

— Я считаю, что все зависит от первичных организаций. Уже очень и очень многие организации такое решение послали в Центральный Комитет.

— Но они там и осадут!

— Нет, зависит от того, сколько таких организаций будет. Я знаю многотысячные коллективы, где многотысячные партийные организации прямо принимают решения о внеочередном съезде и вот о такой структуре.

му всегда был сторонник того, чтобы любая неформальная организация имела право на жизнь, лишь бы она действовала в рамках конституции, лишь бы не была антисоветской.

— «Революция не погибла, она больна». Вот какой бы Вы поставили диагноз этой болезни?

— Я считаю, что никакого мы социализма не построили. Каждый раз перед смертью очередной лидер с помощью науки формулировал какой-то этап социализма, при нем построенный. Не мог умереть, не построив очередной этап социализма. Таким образом мы начали строить социализм, потом его построили, потом его построили окончательно и бесповоротно, потом построили развитый социализм. А что на самом деле? А на самом деле никакого социализма нет. Или есть, как некоторые ученые говорят, государственно-монопольный социализм, кто-то даже еще называет резче — казарменный. Из пяти основных пунктов, которые, по классикам марксизма-ленинизма, характеризуют социализм, у нас только один — обобществили собственность, и только. И сделали настолько коряво, что сейчас надо менять все отношение к собственности, принимать новый закон, совершенно новый закон. И, возможно, с наличием даже частной собственности. Можно, учитывая, что это слово пугает, его не называть. Но это будет собственность гражданина, в том числе и на средства производства каких-то предметов. Если будет до десяти процентов такой собственности, чего нам бояться за социализм в будущем? Так что социализм мы не построили, а только-только начали его строить. Надо создать новую модель социализма, которая бы в себя вобрала, конечно, то положительное, что в нашем обществе накоплено, опыт соцстран, и надо свою гордыню чуть-чуть сломить и взять опыт западной демократии — конечно, все то, что можно уложить в рамки. А там очень много интересно — все-таки 200-летний опыт! И парламентская практика, и вопросы собственности и свободы граждан, и вопросы правового государства — мы еще только на подходе к нему.

— Борис Николаевич, как нам сделать, по Вашему мнению, рубль конвертируемым?

— Я в Соединенных Штатах когда встречался с президентом, вице-президентом, госсекретарем, группой сенаторов, конгрессменов и так далее — в целом вырисовалось 11 программ совместных, которые можно было бы осуществить на взаимовыгодных началах и которые нам помогли бы сейчас. Скажем, я спраши-

вал: «Вы можете стабилизировать девальвацию рубля, провести реформу кредитно-финансовую, банковскую и реформы ценообразования, налогообложения, — нужен ряд серьезных мер, чтобы создать условия для конвертируемости рубля.»

— Как Вы смотрите на предложение, чтобы колхозам выплачивать валюту, если они продают зерно за границу. Потом за эту валюту они могли бы покупать товары по каталогам, в том числе и квартиры?

— Мы сейчас находимся в таком положении, которое — относительно, конечно — можно сравнить с периодом перед введением нэпа. Я за то, чтобы на какое-то время открыть рынок инвестиций в нашу страну вообще. Не надо бояться этого. Миллионы и миллионы гектаров пустуют. А я встречался с группой бизнесменов, которые могли бы взять миллион гектаров земли в аренду на 20 лет и организовать производство и переработку сои. Чего нам сейчас для мясного и молочного животноводства и для детского питания не хватает? Белка. И была бы закрыта эта дыра, эта брешь. Причем, это фирмы, которые выращивают сою, всю генетику ведут, соответственно — институты у них свои, сами оборудование готовят, сами заводы строят по переработке этой сои — и получают готовый белок. Но чтобы было выгодно и нам, и им. Это все-таки не покупать за золото каждый год по 30 миллионов тонн зерна, в том числе сои и кукурузы!

— Борис Николаевич, Ваши комментарии того, что у нас сейчас происходит в Союзе и по республикам национальным?

— На последнем президнуме был спор. Я все-таки отстаиваю самостоятельность республик. Я считаю, что мы иначе не решим вопрос и не снимем напряжение межнациональное, если не дадим республикам большую самостоятельность, реальный суверенитет. Надо децентрализовать власть, децентрализовать экономику, а центру оставить только стратегический какой-то луч: планирование и так далее. А какую часть власти республика захочет отдать центру — это пусть решают народы этой республики, а не наоборот. Пока же мы все насаждали сверху и за 72 года вот приехали к такому состоянию.

— Какова может быть политическая и философская платформа второй партии — если она будет?

— Надо изначально решить, нужен ли переход на многопартийную систему. Это решать обществу, а не группе людей.

(Окончание на 4-й странице).

(Oкончание.)

Начало на 3-й странице).

Почему нашу межрегиональную группу так жмут, преследуют, говорят: в ней опасность для нас, — руководство говорит, товарищ Горбачев говорит? Потому что решили: межрегиональная группа хочет перерасти во вторую партию. Поэтому, мол, давайте будем по ней бить, а пять сопредседателей изолируем от общества, от депутатов, от политической жизни, от всего. И дискредитируем, любимыми путями. Что и делается. По крайней мере, по первым двум — ну, не по первым, а, вернее, по двум — Ельцин и Афанасьев — уже идет пулеметная очередь.

— Борис Николаевич, увидим ли мы на II съезде народных депутатов от межрегиональной группы программу — настоящую, радикальную — преобразований в стране?

— Не дадут ее высказать. Она у нас есть. Но даже на Верховном Совете — по пять, по шесть раз записывались представители межрегиональной группы что-то сказать, и оказывались все время внизу списка. А содоклад? На I съезде была попытка — не дали, категорически не дали слова. Мы готовы. Мы на всякий случай готовимся. Думаю, слова все-таки не дадут, но, тем не менее, пробиваться будем.

Самое главное, конечно, это газета. Если была бы газета! Мы сейчас выпускаем маленькую — даже не буду называть город, где она выходит: конечно, не в Мо-

скве. Но Горбачев сказал: ни за что не дам вам издавать газету. А при чем тут Горбачев вообще? Почему, издавать ли газету, должен решать он? Поэтому сейчас принятие закона о печати все дальше, дальше, дальше отодвигают. Кстати, в альтернативном варианте мы называем его не «Закон о печати», а «Закон о свободной печати и средствах массовой информации». И там два-трим ликвидируется, цензура ликвидируется. Пожалуйста, кто хочет, кто имеет свои возможности, — издавайте газету. Хоть гражданин, хоть коллектив какой-то.

— Ваш взгляд на студенчество, на этот форум?

— Я не один раз говорил на встречах — а я встречаюсь каждую неделю обязательно с избирателями, это тысяча, полторы, две тысячи человек, заводские, институтские коллективы, — я считаю: вполне правомочно какое-то параллельное молодежное движение, какая-то организация, параллельная комсомолу. Не в рамках, а параллельно! Одновременно, скажем. Или российский комсомол в рамках комсомола, но со своим уставом, со своей программой, например.

А насчет форума, вам изнутри, наверное, все-таки виднее, что там за состав у вас. Но мне так кажется, что, как и на съезде народных депутатов, у вас тоже — и меньшинство, и большинство есть. Это симптоматично, между прочим.

— И все же у нас есть меньшинство, которое попросит дать Вам слово!

LIETUVA

Arī prieku mīl mans prāts

Tikai reizi gadā, tikai Baltijā un tikai studentiem... Diemžēl tagad jau jāsaka — «bija» Baltijas studentu FIESTA novembra beigās Viļņā.

Aptuveni 30 vienkāršiem Universitātes Ekonomikas un Pedagoģijas fakultātes studentiem bija iespēja piedalīties šajos svētkos. Jau ceļā (vilcienā Rīga—Viļņa), sastikējot pirmos... dziesmu akordus, radās savstarpēja saskaņa un visi vēl nepazīstamie kļuva labi zināmi.

Viļņā mums tika piedāvāta iespēja iepazīties ar galvaspilsētas jaukiem, kā arī sniegta palīdzīga roka, lai interesenti varētu apmeklēt kādu alus krogu, un iebaudīt kādu vai vairākus kaušus alus (jo tikai šādos apstākļos istās studentu dziesmas skan tā pa istam).

Vakarā mēs devāmies uz folkloras pasākumu, kur mūsējie aizstāvēja latvju godu (šeit tālāk nāca arī vēl citi Latvijas pārstāvji), iekustinot visus klātesošos tautas dejās, rotaļās un dziesmu skaņās. Vēlāk studentu pilsētīnā ar lietuviešu brājiem un māsām vienojāmies kopīgā dziesmā un ne tikai...

Nākamā rītā — virkne nelielu pasākumu. Bet vakarpusē — piedalījāmies nakts sarīkojumā «Uz mucas», kur bija iespējams gan dejot, gan skatīties, gan iegriezties restorānā, vai arī nobraudīt alu no istas māla krūzes.

Rītā pēc brokastīm pēdējā vienošanās Universitātes pagalmā (temperatūra —10°C), tad devāmies karogotā gājienā uz Gedimīna laukumu. Viļņas galvenajā dievnamā tika iesvētīts lietuviešu studentu karogs. Pēc tam Universitātes pagalmā improvizētā mītiņā tika pieņemta politiska rezolūcija, kurai vēlreiz bija jāapliecina Baltijas valstu jauniesu nelokāmība brīvības sasniegšanā. Festivālam izskanot, FIESTAS stafete tika nodota mums, jo nākamā pulcēšanās ir jāriko Latvijā.

Tātad mums jāorganizē 4. Baltijas studentu saiets (pirmais notika jau 1936. gadā). Ja izdosisies FIESTA '90, tad vēl pēc gada tiksimies Tallinā un... varbūt vēlāk dosimies vēl tālāk gar Baltijas jūras krastu.

So pasākumu inside vēroja arī DZINTARS PELCBERGS

Tur

Viļņā, visvecākajā Austrumeiropas universitātē (celta vēl 1579. gadā), vienā no cienjami mākajām fakultātem — filologos;

bija

festivāls «Filoloģijas rudens», kura laikā šogad notika trīs koncerti, kuros studenti uzstājās ar saviem dzejojumiem un dziesmām (nu gluži kā mūsu folkfestivālā, tikai Universitātes līmenī). Šāda tradīcija, radusies no jauno un vēl neatzīto talantu vēlēšanās paust savus garadarbus plašākai publikai, ar mainīgām sekmēm un popularitāti pastāv jau vairāk nekā 10 gadus. Šogad pasākuma kuplināšanai uz vienu no koncertiem tika uzaicināti arī Latvijas Universitātes filologu dziedošie studenti.

svētki

Auditorija, kas pārvērsta par koncerttelpu (un attiecīgi noformēta), bija pilna. Patiešām. Uzstāšanās — ar vakara vadītāju asprātīgiem komentāriem — trīs stundu ilgumā. Klausītājiem — izdalītas anketas, kur jāatzīmē labākie izpildītāji, kam vēlāk jāpiedalās laureātu koncertā. No skatuves skanēja pārbūves, sadzīves, arī nopietnas tēmas. Skatītāji — atraisīti un labvēlīgi arī pret neveiksmīnīkiem, arī pret mūsējiem, kuri uzstājās koncerta maratona pašās beigās un pēc Lietuvas labākā barda priekšnesuma...

un

sirdssiltums

O, Viļņā bija jauki. Ja arī filologu ansamblītis nebija pavisam mierā ar savu uzstāšanos, tas ir sīkums, jo tādu attieksmi, kādu sagaidījām no lietuviešu studentiem, katru dienu visnema. Mums nebija jādala sadzīves rūgtais pīrāgs, mūs vienoja tīri studentisks skats uz dzīvi, mēs jutāmies gandrīz vai brīvi...

Atgriezoties ne Viļņas Latvijas Universitātē, bija jādama, kāda loma humanitārajai izglītībai (tātad arī filoloģijai) tiek ierādīta Lietuvā un kāda pie mums. INESE VOIKA

EMĪLIJA SOIDA

1924. g. 22. III—1989. g. 5. XII

5. decembra rītā pēkšņi pārtrūcis Filoloģijas fakultātes Latvīšu valodas katedras docentes filoloģijas zinātņu kandidātes Emīlijas Soidas dzīves pāveidiens.

E. Soidas dzīves gaitas sākušās 1924. gadā Ludzas apriņķī Nirzā. No 1945. līdz 1950. gadam viņa studējusi Latvijas Valsts universitātē latviešu valodu un literatūru, bet vēlāk aspirantūras laikā pētījusi «Pēterburgas Avīžu» valodu. Kandidātes disertāciju E. Soida aizstāvējusi 1954. gadā, bet jau 1953. gadā sākusi strādāt Universitātē, kur aizritējis viss viņas darba mūžs. No 1954. līdz 1961. gadam E. Soida bija Vēstures un filoloģijas fakultātes dekāna vietniece, bet no 1976. līdz 1987. gadam — Latvīšu valodas katedras vadītāja.

Doc. E. Soida ar aizrautību un neatlaidību studentiem mācīja mūsdienu latviešu valodas morfoloģiju un vārddarināšanu, vispārīgo valodniecību un ievadu valodniecībā. Lekcijās un praktiskajos darbos, vadot kursa un diplomdarbu izstrādi, doc. E. Soida topošos speciālistus iepazīstināja ar mūsdi-

nu valodniecības jaunajām atziņām un metodēm, kā arī ar sava pētnieciskā darba rezultātiem.

Latviešu valodas vārddarināšanai veltīta doc. E. Soidas doktora disertācija, kas diemžēl tagad paliek neaizstāvēta. Taču paliek arī daudzas publikācijas, mācību grāmatas gan vidusskolai, gan augstskolai. Sie darbi bieži vien izstrādāti vasaras atvaļinājuma laikā, atsakoties no atpūtas un ceļojumiem, no mākslas baudījuma stundām.

Vadot katedru, doc. E. Soida turpināja savu priekšgājēju — prof. A. Ozola un doc. A. Lauas iedibinātās tradīcijas. To vidū sevišķi būtiska bija studenta iesaistīšana katedras zinātniskajā darbā. Šādas kopdarbības rezultātā radās gan latviešu valodas inversā, gan frazeoloģijas vārdnīca.

Steidzīgas, pienākumu un rūpju pilnas, bet cilvēcībā un vitalitātē gaišas ritēja doc. E. Soidas dienas, nesot savu starojumu kolēģiem, studentiem un tuviniekiem.

Mēs, kolēģi, atvadāmies ar Jāņa Petera vārdiem:

«Nevar neticēt aizsaules stundai tai, kad dvēseles aiziet, bet nepagaist.»

Filoloģijas fakultātes Latvīšu valodas katedra

Latvijas Universitātes LTF nodaļas darbības mērķi

1. LU LTF nodaļa darbojas LTF Statūtu ietvaros un nosprauž savus uzdevumus saskaņā ar LTF Programmu. LU LTF grupas un nodaļas aktīvi iesaistās LTF programmatisko mērķu popularizēšanā un izskaidrošanā kā republikā, tā ārpus tās robežām.

2. LU LTF nodaļa uzskata, ka augsts kultūras un izglītības līmenis ir tautas materiālās labklājības un garīgās brīvības pamats, nepieciešamais priekšnoteikums neatkarīgas Latvijas valsts uzcelšanai. Apzinoties Universitātes īpašo lomu tautas izglītībā un kultūrā, par savu pamatmērķi LU LTF nodaļa uzskata darbu tādas Latvijas Universitātes izveidošanā, kura balstītos uz sekojošiem pamatprincipiem:

— LU ir neatkarīgs, autonomas, deideoloģizēts un demilitarizēts sabiedrības institūts, kas aicināts apmierināt ikkatru Latvijas pilsoņa vajadzības pēc vispusīgas augstākās izglītības, fādejādi veicinot tautas intelektuālo un garīgā potenciāla bāzi;

— LU nodrošina Latvijas zinātnes un humanitāro tradīciju pārņemšanu un to saiti ar tautas izglītību un ir atbil-

dīga par tautas augstāko izglītības līmeni;

— Universitātes izglītība ir fundamentāla un vispārzinātniska;

— LU kodolu veido starptautiski atzītas zinātniskās skolas;

— LU ir nozīmīga vieta tautas morālajā atdzimšanā uz vispār cilvēcisko vērtību pamata.

3. Šis mērķis nosaka sekojošu praktisku uzdevumu izvirzīšanu un principu ieviešanu LU:

— izstrādāt LU satversmi;

— nodibināt LU diplomus un zinātniskos grādus un panākt to starptautisku atzīšanu;

— LU līdzstrādnieku darbu pakļaut vadošo un profesionālo spēju un ieguldījumu konkurencei;

— līdzsvarot LU pasniedzēju pedagogiskā un zinātniskā darba slodzes;

— LU mācību plānu veidot mijiedarbojoties tautsaimniecības priekšapziņai, Universitātes zinātniskajām skolām un studējošo personīgai iniciatīvai;

— LU budžetu veidot no valsts, organizāciju un privātajām iemaksām;

— pakāpeniski likvidēt jauno speciālistu obligāto sadali;

— radīt autoritatīvu LU zinātnisko presi;

— radīt situāciju, ka sākot ar otro kursu studenti spēj klausīties lekcijas latviešu, krievu un angļu (vai citās svešvalodās) valodās, panākt, lai pirmajā kursā rīkoti intensīvu citu valodu apmācības kursu;

— radikāli pārveidot sabiedrisko priekšmetu mācīšanu, atmetot utopisko dogmu un nezinātnisku ekonomisko teoriju mācīšanu;

— izveidot tādu bibliotēku un citu informācijas avotu izmantošanas iespējas, lai nodrošinātu efektīvu vadošo darbu;

— atbalstīt neatkarīgu LU darbinieku un studentu arodbiedrību veidošanos, kas patiesi aizstāvētu to biedru intereses;

— panākt normālus darba un sadzīves apstākļus LU studentiem, darbiniekiem un pasniedzējiem;

— veicināt LU studentu un pasniedzēju piedalīšanos korporācijās, akadēmiskajās vienībās un interešu klubos, atbilstoši LU tradīcijām.

Rezolūcija par Rīgas Humanitārā institūta projektu

Iepazīstoties ar Rīgas Humanitārā institūta projektu, LU LTF nodaļa

1) uzskata, ka RHI projekta pamatjums ir birokrātiski populistisks. Rodas iespāids, ka nacionālo grupu humanitārās izglītības problēmas tiek izmantotas kā aizsēgs pilnīgi citu mērķu sasniegšanai. Projekts satur virkni būtisku kļūdu. Pašreizējā variantā projekts nav pieņemams;

2) atzīmē, ka projektā esošās idejas par ceļiem, kā varētu nodrošināt izglītības daļēju pašfinansēšanos, pelna ievēribu un atbalstu;

3) uzskata, ka piedāvātais RHI projekts konceptuāli balstās uz kultūru aparteida modeļa, kas, mūsuprāt, nav labākais nacionālo attiecību modelis Latvijas apstākļiem;

4) tajā pašā laikā atzīst, ka konkurence ir pilnīgi normāla un visnotaļ vēlama un atbalstāma parādība arī zinātnes un izglītības jomā;

5) uzskata, ka nacionālo grupu izglītības problēmas ir aktuālas visiem Latvijas iedzīvotājiem, jo bez to risinājuma nav iespējamas harmoniskas starptautiskās attiecības;

6) uzskata, ka konfliktī ap šādiem jautājumiem tiktu efektīvi novērsti, izstrādājot skaidras konceptuālas atbildes uz jautājumiem:

— kā jāizpaužas kultūrnacionālai autonomijai izglītības un zinātnes jomā?

— kā risināt augstākās izglītības nodrošināšanas jautājumu nacionālajām grupām Latvijā?

— kam ir morālas un juridiskas tiesības lemt, kāda izglītības sistēma ir vajadzīga nacionāliem mazākumiem?

7) uzskata, ka humanitārās izglītības problēmas varētu risināt Universitātē.

Vēstule sadarbības augstskolu studentiem un pasniedzējiem

Mēs, Latvijas Universitātes Tautas Frontes konferences (5.12.89.) dalībnieki esam gandarīti par to, ka beidzot Austrumeiropas valstu inteliģence un studenti vienoti un drosmīgi ir sākuši ceļu uz demokrātisku un atklātu sabiedrību. Tā ir garantija, ka neatkārtosies mūsu atmiņā ierakstītie tumšie likteņa gadi.

Par Jūsu un mūsu brīvību!

В ДРУГИХ ВУЗАХ

В Грузии все не прошедшие по конкурсу абитуриенты зачислены на заочное и частично приняты на подготовительное отделение. Обучение этих студентов — за счет предприятий, где будут работать заочники. На первой сессии к студентам будут предъявлены повышенные требования, и не выполнившие их будут отчислены.

Под редакцией профбюро ист-

фака Омского пединститута выходит ежемесячный информационный бюллетень, в котором можно узнать о сумме материально-финансовых средств, имеющихся в распоряжении факультета, о том, куда и кому они направляются.

Исследование устойчивости природных комплексов к воздействию человека — цель практики студентов географического факультета Иркутского университета. На основе наблюдений будут представлены рекомендации об устройстве территории для туризма и отдыха.

Зарплата профессора парижской консерватории определяется количеством записавшихся в его класс. Осенью ректор заключает с каждым педагогом контракт в зависимости от его популярности у студентов. С тем, к кому не записался никто, контракт не возобновляется. При такой системе штаты сокращаются сами собой, а не по приказу начальства.

Mūsu zvaigzne — pasaules līmeņa Universitāte

(Sākums 1. lpp.)

Kvantu mehānikas vēsture. Tās pamatpostulāti un pamatvienādojums. Elektronu kustība dažādos spēka laukos. Udeņraža atoma un molekulas aprēķini. Šo aprēķinu modelēšana ar ESM. Kvantu mehānikas grūtības un neatrisinātās problēmas.

Kursu var apgūt bez īpašas iepriekšējas sagatavotības (vai iepriekš apgūstot kādu citu kursu). Pēc tā apguves var turpināt studijas kursus «Kvantu lauku teorijā» u. c.

Ierosinu jau šodien katram pasniegtajam ķerties pie šādu aprakstu sagatavošanas, kuri reizē būs arī pašreklāma, kas kalpos studentu brīvprātīgai piesaistīšanai attiecīgā kursa studijām.

Katra kursa apguve beidzas ar eksāmenu. Jāatzīmē, ka labās augstskolās students tiek eksaminēts pilnā apmērā par visu apgūstamo kursu un tāpēc semestra laikā var būt līdz trīs eksāmenācijām vienā un tajā pašā priekšmetā (kursā).

Ievērojot to, ka students ieinteresēts apgūt doto priekšmetu, viņš pats vēlas, lai viņa zināšanas tiktu pamatīgi un pēc iespējas pilnīgi pārbaudītas (pretēji «laimīgās biļetes» principam un lūgumiem atcelt eksāmenus mūsu konveijerizētajā sistēmā).

Katru semestri students pats vai ar kāda padomdevēja (personīgā kuratora) palīdzību izvēlas

studējamos priekšmetus un par katru no tiem sekmīgu apguvi saņem noteiktu punktu skaitu (kreditu). Principā students var pārtraukt turpmākās studijas jebkurā brīdī, kad viņš to turpinājumu vairs neuzskata par lietderīgu, saņemot apliecinību par noteiktu kursu apguvi. Savācot noteiktu punktu skaitu, viņš var pretendēt uz īpašu nosaukumu iegūvi: bakalaura, maģistra, doktora u. c.

Studiju ilgums nav ierobežots. Tāpēc arī nav jēgas jēdzienam, piemēram, par sturmēšanu noteiktā kursā (mūsu pašreizējā nozīmē), par pārcelšanu no viena kursa nākošajā, par atskaitīšanu, ja noteikti priekšmeti noteiktā gadā (kursā) nav apgūti (šodien — ja nav «nokārtoti» eksāmeni vai iegūtas ieskaites). Te nav arī jēgas runāt par pārslodzi (katrs izvēlas to atbilstoši savām spējām) vai pārāk zemām prasībām (arī pašā izvēlē), par «nevajadzīgiem» priekšmetiem utt.

Sodienas t. s. bazmaksas izglītības apstākļos aprakstītā sistēma var likties nereāla. Tik tiešām, kas tad ļaus pēc patikas ilgi mācīties?

Tāpēc būtu pēdējais laiks izbeigt lietot nelogisko terminu — «bezmaksas» izglītība. Istenībā par to taču kāds samaksājis. Maksātājs var būt pats students, kāds viņa sponsors (vecāki, radi, uzņēmums, kolhozs, kooperatīvs

u. tml.) vai arī valsts. Jānosaka tikai, cik par ko jāmaksā. Pasaulē populārākā ir samaksa par katru studiju gadu atsevišķi, neatkarīgi no studiju intensitātes un ilguma. Skaidrs, ka apmaksātājs, kā jau tas īpašniekam pienākas, noteiks kādus noteikumus.

Atgādināšu, ka no augstskolas vadības viedokļa studijas tiek pārtrauktas tikai tad, ja tiek pārtraukta to apmaksā.

Domāju, ka katram saprotama augstskolas ieinteresētība turēt augstu savu audzēkņu iegūto apliecinību, diplomu un atestātu prestižu. Tas, no vienas puses, izslēdz iespēju šos dokumentus iegūt bez pietiekoša zināšanu līmeņa, bet no otras — augstskolas ieinteresētību veidot dažādus atbalsta fondus tiem spējīgajiem studentiem, kas nonākuši studiju apmaksas grūtībās.

Un nobelgumā — daži vārdi par diplomu (bakalaura, maģistra vai citu). Tiem studentiem, kas vēlēties iegūt pašreizējos Vissavienības standarta augstskolas beidzēju diplomus, būs jāmacās pēc līdzšinējām PSRS centralizēti noteiktajām prasībām, respektīvi, tāpat kā līdz šim. Sakarā ar to, ka šo diplomu satūra noteikšana nav un nekad nebūs tieši mūsu augstskolas rokās, visiem pārējiem studentiem varēs tikt izdoti tikai īpaši mūsu augstskolas diplomu, bez PSRS kopējā likumdošanā ga-

rantētajām tiesībām un iespējām. Ceru, ka mūsu augstskolas (lokālos) diplomus visai drīz leģitimēs mūsu republikas valdība un tos ar laiku, kad kļūs skaidra to pietiekoša augstā kvalitāte, atzīs citās republikās un ārvalstīs.

Gribu atgādināt, ka, atšķirībā no daudzām citām valstīm, mūsu zemes «standartdiplomi» ir divām funkcijām — tie liecina par izglītības līmeni un reizē dod iespēju pildīt noteiktus darbus (ieņemot amatus). Citās valstīs augstskolas diplomam ir tikai pirmā funkcija, bet nav otrās. Tiesību pildīt noteiktu darbu (piemēram, strādāt par ārstu, juriskonsultu, elektroinženieri u. tml.) speciālists iegūst tikai pēc stingras eksaminācijas attiecīgajā biedrībā (ārstu, juristu, inženieru u. c.).

Kādas tiesības būs jaunajiem «nestandarta» diplomiem? Skaidrs, ka tie būs izglītības līmeņa rādītāji. Sakarā ar to, ka pie mums pagaidām vēl nav praktizēšanas tiesību došanās biedrības, vismaz daļēji jāsauglabā arī otrā diploma funkcija. Domāju, ka tas vispirms attiecas uz tiem diplomiem, kuru īpašnieki pretendēs uz darbu plašas publikas («masu») apkalpošanas vai citās stingri reglamentētās sfērās. No LVU beidzējiem tādi varētu būt, piemēram, nākošie skolotāji, juriskonsulti, grāmatveži u. tml. Uz viņiem (es personīgi domāju, ka tikai uz viņiem) jāattiecināta zināmas īpašas «standartizētas» jeb obligātās prasības pret mācību priekš-

metu (kursu) izvēli. Pārējiem speciālistiem, jo sevišķi ievērojot strauji mainīgās dzīves prasības un mūsu mazās republikas daudzpusīgo prasību apmierināšanas nepieciešamību, šādas prasības varētu būt ļoti minimālas vai pat pilnīgi nebūt.

Kāda jaunajā modeli izskatīsies Universitāte? Tā būs mācību iestāde, kurā nav studijas noteiktās specialitātēs, studenti nav «pierakstīti» (iestājušies) noteiktās fakultātēs. Tie brīvi izvēlas studijām visu, ko vien šī augstskola piedāvā. Tie var pat atsevišķus semestrus vai gadus pamācīties jebkurā citā augstskolā, brīvi atgriežoties studiju turpinājumam pie mums. Rīgas vai pat visas Latvijas apstākļos tie var atsevišķus priekšmetus (kursus) apgūt arī jebkurā kaimiņaugstskolā. Bez tam studenti izvēlēties ne tikai priekšmetus (kursus), bet arī to apguvi noteiktā valodā (latviešu, krievu, angļu, vācu u. c.).

Protams, ka mūsu Universitātes uzdevums būs dot studentiem tās iespējas, kādas tie pieprasīs. Skaidrs, ka mēs to ne vienmēr spēsim. Tāpēc pilnveidošimies visi kopā un katrs atsevišķi un izmantosim jebkura pretilnākoša cīttautleša vai svešzemnieka palīdzību. Kā vienīgā Universitāte savā republikā, kļūsim par pasaules līmeņa augstskolu, kas palīdz jebkuram citam, kas iet vai gatavojas iet pa šo pašu ceļu!

Lai tā arī ir mūsu kopējā, tālā zvaigzne!

Kā tas izskatījās

Latvijas Augstskola.

Studiju grāmatīņa.

Jānis Jansons
Rīgas

ieskaitīts Latvijas Augstskolas
Filoloģijas un filozofijas fakultātē
Matrikula № 5035
Reģistrācijas №

Dekans: J. Endzelīns

Visi nekad nevar zināt visu. Bet — vai tas maz vajadzīgs? Pat vienā specialitātē taču ne.

Ja prakse ir patiesības kritērijs, tad kāpēc runāt, piemēram, par kādreiz LU eksistējušo priekšmetu brīvās izvēles sistēmu, nevis palūkoties, kā tas izskatījās dzīvē? Un pēc tam apsvērt, vai un kas no tās būtu pieņemams tagad.

Piedāvāju kopīgi ielūkoties mana tēva — Latvijas Augstskolas Filoloģijas un filozofijas fakultātes pedagogijas nodaļas studenta studiju grāmatīņā. Students te ierakstījis priekšmetus un pasniedzējus. 1921./22. m. g. I semestrī tie bija šādi: 1) latviešu literatūras vēsture — prof. Lautenbahs, 2) latviešu valodas pedagogiskais kurss — doc. Blesse, 3) pedagogijas vēsture — doc. Kauliņš, 4) vācu valoda — doc. Zariņš, 5) pedagogijas seminārs — doc. Kauliņš, 6) vispārējā pedagogija — doc. Daugē, 7) ievads tautsaimniecībā — prof. Balodis, 8) latviešu valodas metodika — doc. Kauliņš, 9) dziedāšanas metodika —

apmēram puse. Pasniedzēju atzīmēs par priekšmeta nobeigšanu redzams, ka tie nav kārtoti sesijas veidā. Dažkārt otrā semestra priekšmets nokārtots agrāk par pirmā semestra priekšmetu. Līdzīga aina ir citos gados, kur minētajiem pasniedzējiem pievienojas tādi pazīstami vārdi kā doc. Zalīte — Latvijas vēsture, lekt. Adamovičs — Latvijas ģeogrāfijā, lekt. Eglīte — latviešu literatūras vēsturē un citi.

II semestrī no piedāvātajiem 9 priekšmetiem nokārtoti 5, III semestrī no 12 — 4, IV semestrī no 11 — 8.

Fakultātes izdotajā beigšanas apliecinībā, ko parakstījis dekāns P. Smits, teikts, ka J. Jansons ir nodaļu beidzis un «studiju laikā nolīcis eksāmenus šādos priekšmetos ar šādām sekmēm». Seko priekšmetu uzskaitījums.

Un tagad padomāsim. Acīmredzot citi šīs pašas nodaļas studenti no piedāvātajiem priekšmetiem izvēlējas citus — sev tuvākus. Tomēr augstskola nediferencēja vienu absolventu tādēļ par vairāk sagatavotu nekā otru. Skolotājs, tāpat kā ārsts, lielā mērā zināšanas pilnveido praktiskā darbā. Tāpēc obligātai priekšmetu apgūšanai, šķiet, ir mazāka nozīme, nekā dzijas intereses radīšanai par specialitāti, kas pie brīvās izvēles sistēmas, manuprāt, ir efektīvāka.

Augstskola taču nav aicināta sagatavot cilvēku visiem dzīves gadījumiem. Tā izkopj spēju šajos gadījumos orientēties un pieņemt lēmumus. Vai tā nav patiesāka izglītība, nekā noteiktu zināšanu kvantums?

AIVARS JANSONS

Priekšmeti.	Pasniedzējs.	Dekana paraksts.	Pasniedzēja paraksts.	Atzīme par priekšmeta nobeigšanu.	Datums.
Latv. literat. vēsture.	Prof. Lautenbahs				1922. g. 11. 12.
Latv. val. prof. kurss.	Doc. Blesse				1922. g. 12. 16. V.
Polog. vēsture.	Doc. Kauliņš				
Latv. valodas.	Kauliņš				
Ģeogr. pedagogija.	Doc. Daugē				
Latv. val. met. pamatprincipi.	Doc. Kauliņš				1922. g. 12. 22.
Ģeogr. sal.	Prof. Balodis				1922. g. 12. 24.
Psichol. sal.	Doc. Kauliņš				30. 12. 22.
Latv. val. met. H. Balodis.					

NOZĪMES NOZĪME

Latvijas Republikas laikā Universitāte izdeva 8858 latus pasniedzēju amata tēru (talāru) un galvas segu iegādei. Par šiem un citiem akadēmiskajiem simboliem informēja «Literatūra un Māksla» (04.02.89.). Nebeidzot pret talāriem un frakām, ja akadēmiskā doma iestāties par tiem, jāatzīst, ka viņu lietošana būs ļoti ierobežota. Jau toreiz talārus lietoja vienīgi svinīgos gadījumos. Universitātes lielās jubilejas ir pagājušas un tik drīz atkal nebūs. Pašreizējā — lietišķi steidzīgajā laikā — par piemērotu svinīgu gadījumu, kad uzposties, talāros, varētu uzskatīt vienīgi absolventu izlaidumu. Reizi gadā. Maz.

Nepieciešama pieticīgāka akadēmiskā simbolika, ko varētu lietot, veicot ikdienas akadēmisko darbu. Par tādu simboliku varētu kļūt Universitātes nozīmes. Pēc mūsu domām tās jāveido ar vienotiem elementiem četras pakāpes.

Miniāturo nozīmīti piešķirtu studentiem, kad ir paveikts akadēmiskais «pusceļš», t. i., 6. semestrī vai tā beigās. Normālo — kā parasts — augstskolu beidzot. Dārgmetāla nozīmes — iegūstot zinātnisko grādu: zinātnu kandidātiem un maģistriem — sudraba, doktoriem — zelta vai apzeltītu.

Akadēmiskās nozīmes varētu veidot, izmantojot vēsturisko Latvijas Universitātes nozīmi. Tajā būtu jāizdara divas izmaiņas. Kamēr nav sagaidāma vienprātība par republikas ģerboni, tas jāaizstāj ar Universitātes ģerboni (ozolu). Jāizskata savā laikā izteiktās piezīmes par nozīmes māksliniecisko veidolu. Pēc manām domām, piezīmes varēja izsaukt burtu LU veidojums, kurš izjauca vertikālo simetriju. Lai to novērstu, ģerboni varētu novietot nozīmes vidū. Līdz ar to devīzi «Scientiae et patriae» uz baltās romba apmales varētu izlaist, jo tā jau ir ģerboni. Variants: uz apmales atkārtot devīzi latviešu valodā; tad uz romba apakšmalām jāliek «Latvijas Universitāte». Ja baltmetāla un sudraba nozīmes neatšķirtos pietiekami uzskatāmi, tad varētu noteikt, ka vainadzīņš romba virsotnē lietojams tikai divu augstāko pakāpju nozīmēm.

Nozīmes, īpaši dārgmetāla, varētu iegādāties no personīgiem

* LU absolventa nozīme.

Izdeklēm, uzrādot darba apliecinību un attiecīgo diplomu. Šķiet, ka te nevarētu rasties problēmas, jo zelta gredzenus un kulonus iegādājas, uzrādot vizītkarti. Turklāt katram vajadzētu ļaut iegādāties līdz trīs nozīmēm, lai mainot apģērbu, vienmēr nevajadzētu pārvietot nozīmi.

Akadēmiskās nozīmes būtu ieteicams nēsāt vienmēr, kad veic akadēmisku darbu, piemēram, lekcijās. Tās nevajadzētu uztvert kā rotaslietu vai, vēl sliktāk, — kā akadēmiskās dzīves militārizāciju, piešķirot dienesta pakāpes. Akadēmiskā nozīme vispirms simbolizētu darba kvalitāti, acinātu, pat uzliktu par pienākumu veikt akadēmisko darbu nozīmei atbilstošā līmenī. Tikai tad, kad akadēmiskais kolektīvs uztvers nozīmju un darba kvalitātes sakarību, nozīmes iegūs savu īsto vērtību un to īpašnieki — pelnīto autoritāti.

Akadēmisko nozīmju lietošanai jābūt brīvprātīgai. Kā izriet no iepriekšējā, nozīmi varētu nepiespraust, jūtot, ka zināmu apstākļu dēļ (slikta veselība, ģime nes nelaipe, u. c.) nevarēs darbu izpildīt sev raksturīgā līmenī. Tas būtu kluss lūgums būt iecietīgiem, jo cilvēki vien visi esam.

OĻGERTS KRASTINS, profesors

INA DAŅUTE

» DANDARU «

brīnumanie piedzīvojumi

AMERIKĀ...

Esam klāt. Joprojām līst. Visi skriešus iemūkam vasarnīcas tipa hoteli, tiek sadalītas atslēgas un ienemtas labākās istabas. Daži vēl pagūst pamanīt, ka turpat blakus ir baseins, citiem svarīgāks šķiet restorāniņš uz stūra.

Stāsta, ka ceļojumā veikšoties, ja kaut kur nebūt ierodoties līst lietūs. Mums tas solīja ne vien veiksmi, bet grandiozus panākumus.

Bransonā ļoti daudz dažādu izklaidēšanās iestādījumu, jo tas ir slavens tūrisma rajons. Kā stāsta vietējā teika, sava esot atnākusi tā: kalnos esot dzīvojis kāds ļoti divains cilvēks, kurš pierakstījis vietējos nostāstus un teikas. Viņš klīdis no mājas uz māju, un viņu saukuši par Kalnu Ganu. Visbeidzot viņš uzrakstījis grāmatu. Ļaudis, to izlasījuši, un

nolēmuši pārcelties tur uz dzīvi. Vide ir ļoti skaista, silts, daudz mežainu pauguru. Šim rajonam pāri esot gājuši indiāņi uz rezervātiem. Viņi esot gaidījuši, kad upē iestāsies atplūdi; šai laikā daudzi mira no slimībām un bada, tāpēc šajā novadā ir daudz indiāņu kapu vietu. Mēs diemžēl neredzējām nevienu. Šis puses iedzīvotājus sauc par ozarkiem. Par viņiem amerikāņi zoboņas kā mēs par malēniešiem.

Tādu «innu» (mazu viesnīcu) kā mūsējā, šeit ir daudz. Mūsu turpmāko koncertu vieta — «Silver Dollar City» — savdabīgs brīvdabas muzejs ar pilsētas panorāmu. Pilsēta dzīvo no agrā rīta līdz pat vakaram. Kalējs — nokvēpis, sirmu bārdu, lielām, stiprām rokām rīkojas ap sakaitētu dzelzu gabaliem. Katrs var pieiet tuvu, aptaustīt kalēju, izpētīt visus viņa būdas stūrus

un kaut ko gatavu nopirkt. Ādnieki rūtainos kovboju kreklos un ādas bezročos, lielas skoteles apjozuši, tepat acu priekšā piegriezti apavus līstītes, slīpē zoles, darina ādas jostas un macīņus. Viņi lāpīja arī mūsu pastalas, kuras caurumoja diezgan bieži. Kadā no ekām notiek taustāma malzes cepšana, ir iespēja novērot šo procesu no «a» līdz «z», var iegādāties receptu grāmatīnas, maizi, miltus. Apkārtne esot kādreiz daudz cirsti un zāģēti meži, tāpēc kādā no ekām cilvēks, kuram ir mākslinieka dvēsele, apglezno vissīkākos dzelzs zāģus un pastkastītes ar sentimentāliem dabas skatiem. Mēs ilgi trināmies apkārt, mēļojam amerikāņiem svešā valodā, līdz beidzot laipnais zīmētājs aicina mūs blakus un ļauj pēc visiem šīs gleznošanas likumiem apgleznot pašam savu zāģi. Tā zem rokas iznirst putojošs ūdenskritums, rudenīgu koku ieskaits. Jā, varēja arī apskatīties, kā ar neapgleznotiem zāģiem to malku

vizināties vietējā vilcienā un apmeklēt pazemes alu, kurā ir neapaprakstāmi ūdens un laika veidojumi iz zemes un akmens. Holandiešu koka tupeļu griešana saistīja ne tikai mūsu, bet arī pašu amerikāņu uzmanību. Tie nav īpaši ērti apavi — ti ciet man, taču paši holandieši (mūsu sadzīves kaimiņi katru rītu mūs modināja ar koka tupeļu klaboņu viesnīcas kāpnēs. Vēl viņi demonstrēja smalki darinātus tamborējumus un stabules, kuras pagatavot iemanijās arī dažs labs no mūsējiem. Vietējos tau-

nozīmē ārzemju romānos lasītā frāze: mēs ēdam augļus. Citiem ēdieniem uzmanību nepievērsām. Galvenokārt — apelsīni, banāni, zemenes, vīnogas, ananāsi, persiki, arbūzi, melones, āboli un bumbieri. Brīvajā laikā mēs plūncājāmies baseinā, izbaudījām mini-bobsleja šūcamtrasi, pa kuru slaidā vēzienā visi pēc kārtas iekuļas ūdenī. (Tādu pie mums esot uzbūvējis Rubika k-gs Kīšezera krastā).

Pirmais koncerts Amerikā bija Ņujorkas lidostā, bet otrais — lūk, pirmās dienas vakarā «sudraba dolāra pilsētas» lielajā estrādē. Apstākļi mūs nepārsteidz. Vienīgais, par ko jābrīnās — milzīgais skatītāju vietu daudzums. Esam atbraukuši piedalīties Starptautiskā folkloras festivālā. Uzaicināti vēl daudzi kolektīvi no Eiropas — uzmanīgie un elegantie franči ar brīnumaini skanīgo valodu, tirolieši — ļoti simpātiski puīši un varenī dziedoņi, austriešu kolektīvs, kur puīši gērbti bifeļādas šortos un baltās pusgarās zeķītēs ar bumbulišiem, viņi arī dejas laikā azartiski sper viens otram pa sēžamvietu, turki, kuru tērpī oranžās un dzeltenī karstās krāsās, jūtas visnotaļ divaini tik jaunā zemē kā Amerika. Ir arī dienvidslāvi, brāļi igauņi un vēl «Sprigulītis» no Latvijas. Festivāla organizētāju mērķis esot bijis saaicināt visu tautu pārstāvjus, kuras vienas no pirmajām pārstāvēja Eiropu Amerikā 16.—17. gadsimtos.

grieza. Arī sveču liešanas un griešanas procesam sekojam ar lielu interesi — neiedomājamas un ļoti raibas krāsas un skaistas, romantiskas (ne salkanas), vijīgas formas. Bija iespēja arī

tastērpos gērbušies, vietējie cepa un vārīja, grieza, pūta un elsa — tā rezultātā tapa pikantas, bet sensenas maltītes, skaistas glāzes smalki sudraba veidojumi, saldās konfektes, suvenīri no skaidām, virvēm, akmeņiem, raibi māla podi un vāzes... un tā tālāk.

Tādā vidē mēs dzīvojām. Iemanijamies pateikt, kā sauc, no kurienes esam un kas esam. Amerikāņi ar smaidu apliecina savu labvēlību un nesikumojušas. Viņi mīl ciemiņus.

Brokastīs pārliecinājamies, ko

(Turpmāk vēl.)

PACEĻOSIM KAJAM

ŠOREIZ LIEPĀJAS PUSĒ

Vispirms gribu atvainoties par drukas kļūdu Āraišu maršruta un nedaudz uzlabot garastāvokli. Proti, no Āraišu autobusu pieturas līdz baznīcai ir nevis 2,0, bet gan 0,2 km un līdz kapiem — 0,7, nevis 7,0 km.

Nākošo pastaigu visērtāk sākt no Liepājas autoostas, iekāpjot Nīcas autobusā. Ja pirkši bijeti, tad līdz Bernātiem.

1. Liepājas ezers redzams kreisajā pusē. Taču no autobusa

nav obligāti jāizkāpj, jo par ezeru rakstīts ir daudz. Atgādināšu, ka tajā ietplūst plašs kanalizācijas ūdeņu sūtliments. Zinātāji stāsta, ka ezera krastā ir atradies «Pērkoņakmens» (aprkastījis K. Grīvnieks 1831. gadā) — lielākais Latvijas dižakmens. Tā apkārtmērs pārsniedzis 30 metrus. Iespējams, ka lielceļa segumā ir šī akmens šķembas.

2., 3. Bernāti. Jūras krastā pie Liepājas gadsimta sākumā izveidojās nelīelas kūrvietas. Pazīstamākā no tām — Bernāti.

Laika gaitā parastos atpūtniekus nomainīja Padomju bruņotie spēki. Nu jau labu laiciņu tie vairs šeit nesaimnieko. Tādējādi, armija gandrīz vai pelnījusi labu vārdu, jo nosargājusi jūras krastu no Vissavienības nozīmes kūrortā ierīkošanas. Par Bernātu ziedu laikiem var palasīt vecajā, labajā konversācijas vārdnīcā.

No neatkarības laikiem te atjaunots J. Čakstes piemineklis. (atrodas apm. 0,6 km pa ceļu uz

* Nīcas baznīcas goda vārti.

jūras pusi, pa labi uz kāpas. No ceļa augšup ved neuzkrītošas koka trepītes.) Ja turp iesi pa ceļu, tad jūras krastā uzskriesi virsū draudošam uzrakstam «Pogranīcņaja zastava, vñod strogo zapreščon». Tas piekalts pie robežstaba. Ejot gar jūru uz Klaipeņas pusi, var redzēt, kā jūra izskalo piekrastes kāpas un mežu.

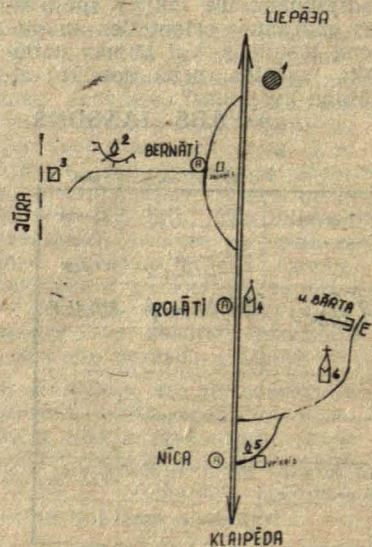
4. Rolātu baznīca — lielisks piemērs tam, ko nozīmē saimnieks un ar kādu mīlestību, bet reizē prakticismu veidota vienkāršās baznīcas teritorija.

Nīca — LP enciklopēdijā tai atvēlētas veselas trīs (!) rindiņas. Apmēram — 0,000289% no enciklopēdijā esošās informācijas. Kapitālistiskajā Francijas Nīcai ir ierādīta sešas reizes lielāka vieta šai izdevumā... Sīkāk par mūsu Nīcu var uzzināt tās muzejā.

Pirms diviem gadiem vietējai aptiekai apritēja 100 jubileja (1887.). No 1910. gada te strādāja medicīnas doktors Heinrihs Flešers.

Ciēmam bija raksturīgas brūnas mājas ar baltiem slēgiem un melnru jumtiem. Nīcas Lejnieku pamatskolā par skolotāju strādāja viens no izcilākajiem prozas meistariem Jēkabs Janševskis.

Vānds «nīca» dažādos Latvijas novados nozīmē — vieta

* Rolātu baznīca.

straumes (upes) lejtecē. Pašreiz — Bārtas lejtecē.

5. Centrā uzstādīta akmens piemīņas zīme, kas atgādina, ka no šejienes uz Sibīriju aizvesti 240 tuvējo ciemu iedzīvotāji.

6. Baznīcai pēdējā kara laikā tika sagrauts tornis. Vēlāk gan tai «paveicās» — ar silikāta kļēģiem pielīpināja dažas ļoti vajadzīgas tepas, iesprauda cauruli (skurstenis) un... tapa skolas sporta zāle. Vēl arvien skola iztiek ar sporta — baznīcnamu. Katru otro svētdienu te mācītājs vada arī dievkalpojumu... Jāatzīmē, ka akustika sporta zālē tiešām ir lieliska.

RIHARDS PLIVČS

* «27. sept. 1924. g. Valsts prezidents J. Čakste teica: «Te ir jābūt kūrortam!»».

Bernāti, piemineklis J. Čakstem.

Redaktors AIVARS JANSONS

Iespiests Latvijas izdevniecību, poligrāfijas un grāmatu tirdzniecības ražošanas apvienības RA «Poligrāfists» 4. cehā, 226700. Rīgā, Akas ielā 5/7. Tirāža 1500 eks., augstspiede. Redakcijas adrese: pasta indekss 226098, Raiņa bulv. 19, 121. ist., 3. stāvā, tālr. 222944.

«Университетс Авизе» («Университетская газета»), издание Латвийского ордена Трудового Красного Знамени государственного университета им. П. Стучки. На латышском и русском языках. Адрес редакции: 226098, г. Рига, бульв. Райниса, 19, 3 этаж, комната 121. Телефон 222944.

A-1071 JT 07561